

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

THE USE OF ARTISTIC MEANS OF EXPRESSION IN THE WORKS OF SH. SEYTOV

G. Perdebayeva

J. Buxarbayeva

Abstract

In modern Karakalpak literary criticism, studying a writer's craftsmanship through artistic means of expression is considered one of the key factors defining the poetics of prose. The article provides a scientific analysis of the specific use of tropes such as simile, metaphor, metonymy, and synecdoche in Sh. Seytov's novel "Aktuba in Jamanshyganak." Using methods of textual analysis and stylistic comparison, the role of artistic devices in revealing character traits and enhancing the emotional impact of the work is substantiated. As a result, it is established that the writer's skillful use of the figurative potential of the folk language forms the basis of his individual authorial style. This research serves as a scientific foundation for a deeper study of Sh. Seytov's literary heritage and the poetics of the Karakalpak novel.

Keywords: Artistic means of expression, tropes, simile, metaphor, metonymy, synecdoche.

Annotatsiya

Hozirgi qoraqalpoq adabiyotshunoslik ilmida yozuvchi mahoratini badiiy tasvir vositalari orqali o'rganish proza poetikasini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Maqolada Sh. Seytovning "Yomon shig'anoqdagi Oqto'ba" romanidagi o'xshatish, metafora, metonimiya va sinekdoxa kabi troplarning qo'llanilish xususiyatlari ilmiy tahlil qilindi. Tadqiqotda tekstual tahlil va stilistik qiyoslash metodlaridan foydalanilib, tasvir vositalarining qahramon xarakterini ochishdagi hamda asar ta'sirchanligini arttirishdagi xizmati dalillandi. Natijada,

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

yo'zuvchining xalq tilidagi obrazlilik imkoniyatlaridan mahorat bilan foydalanishi uning shaxsiy mualliflik uslubining asosi ekanligi aniqlandi. Ushbu tadqiqot Sh. Seytov ijodini va qoraqalpoq romanchiligi poetikasini chuqurroq o'rganish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Tayanch so'zlar: Badiiy tasvir vositalari, troplar, o'xshatish, metafora, metonimiya, sinekdoxa.

Аннотация

В современном каракалпакском литературоведении изучение мастерства писателя через средства художественного изображения считается одним из основных факторов, определяющих поэтику прозы. В статье научно проанализированы особенности использования таких тропов, как сравнение, метафора, метонимия и синекдоха в романе Ш. Сейтова «Актуба в Жаманшыганаке». С использованием методов текстуального анализа и стилистического сопоставления обоснована роль художественных средств в раскрытии характеров героев и усилении впечатлительности произведения. В результате выявлено, что умелое использование писателем образных возможностей народного языка является основой его индивидуального авторского стиля. Данное исследование служит научной базой для более глубокого изучения творчества Ш. Сейтова и поэтики каракалпакского романа.

Ключевые слова: Средства художественного изображения, тропы, сравнение, метафора, метонимия, синекдоха.

Kirish

Hozirgi qoraqalpoq adabiyotshunoslik ilmida yozuvchi mahoratining asosi bo'lgan badiiy tasvir vositalarini o'rganish muhim masalalardan biri bo'lib, Sh. Seytovning "Yomon shig'anoqdagi Oqto'ba" romanining ta'sirchanligi va

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

obrazliligini ochib berish mavzuning dolzarbligini belgilaydi. Ishning maqsadi – romandagi o‘xshatish, metafora, metonimiya va sinekdoxa kabi badiiy tasvir vositalarining xizmatini ilmiy tahlil qilishdan iborat bo‘lib, ushbu yo‘nalishda matndagi troplarning qo‘llanilish xususiyatlarini ko‘rsatish va ularning tildagi ixchamlashtiruvchi rolini misollar orqali dalillash asosiy vazifa sifatida belgilandi. Maqolada Sh. Seytovning shaxsiy mualliflik uslubi va badiiy mahorati nazariy qarashlar asosida maxsus tarzda talqin qilinadi.

Ushbu masala bo‘yicha V. Vinogradov [1], A. Dosimbetova [2] va Q. Jarimbetov [3] kabi olimlarning mehnatlari nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi. Shuningdek, E. Berdimuratov [5] va K. Mambetovning [6] tadqiqotlarida troplarning tildagi umumiy xarakteri berilgan bo‘lsa, ushbu maqolada yuqoridagi nazariy qarashlar asosida Sh. Seytovning shaxsiy mualliflik uslubi va badiiy mahorati birinchi marta maxsus tarzda tahlil qilingan.

Metod va Materiallar

Tadqiqot davomida Sh. Seytovning “Yomon shig‘anoqdagi Oqto‘ba” romanining badiiy xususiyatlarini ochib berish maqsadida tekstual tahlil, stilistik qiyoslash va deskriptiv (tavsifiy) metodlardan foydalanildi. Maqolada ilmiy obektivlikni ta‘minlash uchun filologik tadqiqotlarning badiiy-estetik tahlil usuli asosiy o‘ringa qo‘yilib, mualliflik matndagi troplar (o‘xshatish, metafora, metonimiya, sinekdoxa) nazariy qarashlar bilan bog‘liq holda dalillandi. Shuningdek, yozuvchining shaxsiy uslubini umumxalq tili normalari bilan qiyoslash uchun lingvostilistik tahlil metodi qo‘llanildi.

Natija va Tahlillar

Badiiy tasvir vositalarining asosiy bajaradigan xizmati – estetik ta‘sirchanlikni arttirish, o‘y-tuyg‘ularni emotsional yetkazib berish bo‘lib hisoblanadi. Badiiy tasvir vositalari va usullari asarning poetikasini, aniqrog‘i, uning bir qismini tashkil qiladi. V. Vinogradov: “Poetika – badiiy ijoddagi formalar, turlar, badiiy

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaaoa.com/index.php/4>

tasvir vositalari va usullari haqidagi ilm”, – deb yozgan edi. Shuningdek, V.M. Jirmunskiy ham troplar haqida so‘z yuritar ekan, uni poetikaning bir qismi sifatida baholaydi [1].

Tildagi badiiy tasvir vositalarining ikki turi bor: leksik va sintaktik. Leksik badiiy tasvir vositalari troplar deb ataladi, sintaktik badiiy tasvir vositalariga esa stilistik (yoki ritorik) figuralar deyiladi. Trop – yunoncha, boshqa narsaga aylanish ma’nosida. Ko‘pchilik badiiy asarlarda bir narsani tasvirlash uchun so‘zlarni o‘zining haqiqiy ma’nosida emas, balki ko‘chma ma’noda qo‘llashdir. Adabiyotda tropning metafora, o‘xshatish, metonimiya, allegoriya, sinekdoxa, litota, simvol kabi bir necha turi bor [2].

O‘xshatish – badiiy asarda bir narsani, tushunchani, hodisani ikkinchi bir narsa, tushuncha yoki hodisa bilan solishtirib ko‘rsatishdir [3]. O‘xshatishlar har xil usullar orqali ifodalanadi:

1. sifatning o‘xshatish ma’nosidagi –day//-dey, -tay//-tey affikslari orqali;
2. kabi, ya’ni, misli, kabi va h.k. ko‘makchilar orqali.

Misol: - Bardambet og‘a – Nazigulning ovozi ma’ragan qari sovliqning horg‘in ovoziday bo‘g‘iqroq bo‘sh chiqdi. Bu misolda, yozuvchi Nazigulning ovozini qari sovliqning ma’ragan vaqtdagi horg‘in ovoziga o‘xshatish orqali mahorat bilan tasvirlagan. Bunda o‘xshatuvchi obraz sifatida tabiatda mavjud bo‘lgan predmetdan foydalanadi.

Misol: Biz tobutga ergashib, qabristonga ketgan kuni u bechora oshxonaning sariq itidek shu yerda qozon-tovoqni aylanishib qolib edi, shundan uyga bora olmadim. – To‘planib yurishni Aqnazar Qaranazarovich yoqtirmaydi, – dedi Gulya Gulmanovna ismli, ko‘zlari mushukning ko‘zidek yashilroq, sochlari qo‘ng‘ir-jiyron, erkalanayotgandek tilini tishlab gapiradigan oq-sariqdan kelgan kelinchak. Tangirbergenning taqildog‘i ovoz berayotgandek qo‘lini yuqori ko‘tardi. Iri mol ham so‘yildi, Manigulning to‘sh yuborgandek ota-onasi ham yo‘q ekan bechoraning, yetim qolib, bir jiyan akasining uyida o‘sibdi, shu holida Nurqosimdek harakatlanibdi. – “Nimalarga o‘xshab borayapsan, o‘zingni qo‘lga

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

olsang-chi, qizim-ov, qiz degan ipakdek solqillagan, xamirdek cho‘ziluvchan bo‘lishi kerak!” – deb aql-nasihati aytib ham yurdi. Oddiy gap – Qo‘shiq ham ko‘nglingda kuy bo‘lsa chiqadi, o‘yin qoldi bir chetda, o‘yin ham marka oq uloqdek sakratib o‘ynatadigan ko‘nglingda sho‘xliging bo‘lsa chiqadi.

Ushbu misollarda yozuvchi "oshxonaning sariq iti"ga o‘xshatish orqali qahramonning o‘sha vaqtdagi holati va harakatiga bog‘liq obrazni yanada yorqinroq ochib berishni ko‘zlagan. Shuningdek, "mushukning ko‘zidek", "ipakdek solqillagan", "xamirdek cho‘ziluvchan" kabi o‘xshatishlardan asosan personajga xos xususiyat va xarakterni badiiy obrazli tarzda tasvirlash uchun foydalangan. "Erkalanayotgandek", "Tangirbergenning taqildog‘i ovoz berayotgandek", "to‘sh yuborgandek", "marka oq uloqdek" kabi iboralar asardagi qahramonlarning xatti-harakatlarini boshqa predmet yoki harakatga o‘xshatish natijasida yuzaga kelgan. T. Boboyev o‘xshatish qurilishini quyidagicha ta’riflaydi: “O‘xshatishlarda to‘rt turli element bo‘ladi: a) o‘xshatilmish predmet – o‘xshatilayotgan obyekt; b) o‘xshatuvchi predmet – o‘xshash obraz; v) o‘xshatilmish va o‘xshatuvchi narsalarning o‘xshashlik belgisi; g) o‘xshatish qo‘shimchalari (-day, -dey, kabi, yanglig‘, kabi va h.k.)” [1].

Mening aytmoqchi bo‘lganim, “kak piyanitsa lyubit kabak” deb alkashning araqxonani sevganiday, ya’ni Eseninining Rossiyani sevganiday ushbu uyni sevib, tongdan yugura bermasam bo‘lgani-ku demoqchi edim, boja og‘a!... Shoir bu o‘xshatishlar yordamida qahramonning uyiga bo‘lgan his-tuyg‘usini alkashning araqqa bo‘lgan munosabati hamda Eseninining Rossiyaga bo‘lgan muhabbatiga qiyoslab tasvirlaydi. Bu misolda o‘xshatishning qurilishiga xos bo‘lgan to‘rtala element ham qatnashgan:

1. O‘xshatilmish predmet, ya’ni o‘xshatilayotgan obyekt – uyga bo‘lgan muhabbat tuyg‘usi.
2. O‘xshatuvchi predmet, ya’ni o‘xshash obraz, predmet – alkashning araqqa, Eseninining Rossiyaga muhabbati.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

3. O‘xshatilmish va o‘xshatuvchi narsalarning o‘xshashlik belgisi – sevish, yaxshi ko‘rish.
4. O‘xshatish qo‘shimchasi: -day, -dey.

Metafora — grekcha metaphora — ko‘chirish, o‘zgartirish so‘zidan olingan bo‘lib, meta — qaytadan, phora — ko‘chiraman degan ma‘noni anglatadi. Badiiy tasvir vositalaridan biri. Metafora — predmetlarni bir-biriga o‘xshatishga asoslangan ko‘chma tasvirlash turidir. Metafora o‘xshatish kabi predmetlarni o‘zaro solishtirmaydi, balki ularni qiyoslaydi, o‘xshatadi. Masalan, "u arslonday" — o‘xshatish, "u arslon" — metafora [2].

Misollar:

- O‘sha oqshom tunda Gulimbay domkomning uyiga kirib bordi, kutilmagan mehmon domkomni shoshirib qo‘ydi. "Bu qichimay o‘xshatib ketishga moslashib borayapti-ku", — dedi domkom.
- Anavi kishining ko‘nglini toping, qo‘lingizdan uzugingiz ketadi.
- Qaytib bu qora yerga (vatan/tuproq) yana kelarmikinmiz...

Badiiy adabiyotda metafora predmetlarni, voqea-hodisalarni yorqin va ta’sirchan tasvirlash uchun qo‘llaniladi. Badiiy asar hayot, jamiyat, tabiat va inson ruhiy dunyosidagi hodisalarning badiiy in’ikosi hisoblanadi. Ushbu hodisalarni ifodalashda, asarning badiiyligini ta’minlashda va uning mazmun teranligini yuzaga chiqarishda metaforaning ahamiyati katta. Metafora — so‘zning ma‘nosini yanada oydinlashtirish va go‘zallashtirish uchun ularni o‘ziga o‘xshash narsa yoki hodisaga qiyoslash, shu tariqa mazmun badiiyligini ta’minlash deb hisoblanadi [4].

Magadanga, sen upiktni (tajribasiz/yoshni) nima qilasan ketmay, yo pul topmasang, yo eldan oshgan shijoating bo‘lmasa, ichiga ursinmi rus xotini, ketgan!... – Oshqovoqning guli bo‘lib borib turadi anavi sariq yomon! – Ey, baquvvat tog‘ingiz nuray deb turibdi-yov.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

Eshikka o‘yib o‘rnatilgan qulfning tili tirqishga salgina kirib tursa kerak, yonidan boltani uchini tiqib biroz qiyshaytirish bilan eshik ochildi. Taxiatosh bazasida “Volga”ning jilovi (boshqaruvi/tezligi) bir zumda tortildi.

Badiiy adabiyotda tasvir vositalarining biri sifatida qo‘llaniladigan metaforalarning faqat umumqoraqalpoq tilida so‘zlashuvchi jamoatchilik tomonidan tan olingan ma‘noga ega bo‘lganlarigina leksik ma‘nolarning bir turini tashkil qilishi kerak. Umumxalq e‘tirofiga ega bo‘la olmayotgan, faqat badiiy so‘z ustasining o‘ziga xos uslubiga bog‘liq holda qo‘llaniladigan ma‘nolar esa leksik ma‘nolar guruhiga kirmasdan, shaxsiy ma‘noviy jilo sifatida qo‘llanilaveradi. Shunga ko‘ra, qoraqalpoq tilidagi metaforalarni umumxalqlik xarakteriga ega bo‘lish darajasi va uslubiy xususiyatiga ko‘ra uch guruhga bo‘lib o‘rganamiz: umumxalq tilida qo‘llaniladigan metaforalar, umumxalq tilida qo‘llaniladigan, biroq obrazlilik xususiyatiga ega metaforalar hamda umumxalq tilida ommalashmagan metaforalar [5].

Sh. Seytov o‘z asarlarida umumxalq tilida ko‘p qo‘llaniladigan, shuningdek, obrazlilik va ta‘sirchanlikka ega metaforalardan keng foydalangan. Yuqorida keltirilgan gaplardagi qichimay, upik, uzugingiz, oshqovoqning guli, baquvvat tog‘ kabi metaforalar asosan insonning fe‘l-atvori, insonga xos bo‘lgan belgilar va qahramonning xarakterini tasvirlashga yo‘naltirilgan. Ular ko‘pincha metonimiyaga ham yaqin keladi. Yozuvchi bu metaforalarni yaratishda, albatta, insonga xos xususiyat, belgi va o‘ziga xosliklardan foydalangan hamda shunga tayanib metaforani hosil qilgan. Ushbu metaforalar nafaqat proza tilida, balki umumxalq tilida ham tez-tez qo‘llaniladi.

Metonimiya – grek tilidan olingan bo‘lib, “qayta nomlash” degan ma‘noni anglatadi. So‘zning ko‘chma ma‘nosiga asoslangan troplarning bir turi. Metonimiyada tasvirlanayotgan narsa boshqa nom bilan qayta nomlanadi [2]. Metonimiya ikki tushuncha orasidagi yaqinlikka, bog‘liqlikka asoslanadi. Adabiyotshunos T. Boboyev metonimiyaga quyidagicha tavsif beradi: “Bir

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

predmet yoki hodisa nomini ichki bog‘liqlik (tushunchadagi yaqinlik) asosida boshqa so‘z bilan o‘rin almashtirish orqali metonimiya hosil qilinadi” [7].

Qoraqalpoq adabiyotida metonimiya eng unumli qo‘llaniladigan troplardan hisoblanadi. Metonimiya badiiy so‘z ustasiga ixcham, obrazli va ta’sirchan tasvirlash imkoniyatini beradi. Masalan:

- U uning jon yarasi (dardi/qayg‘usi), ortiqcha gapirma!... * Odobni Maxtumqulidan (Maxtumquli asarlaridan) boshlaydi, keyinchalik esa sustlashib boraveradi...
- “Toyirboyni qamoqxonada militsionerlar urib o‘ldiribdi, shunday qilib banditlar o‘ldirgan deb e’lon qilibdi emish...”
- – Chiroqni yoqma, – dedi Aybo‘reakka. – Bugungi kechlikni "shefniki"dan (boshliqning hisobidan/ovqatidan) hal qilamiz. Go‘shni ko‘p sol... * – Seni anavi to‘rtoviga talatmayman – deb pichirlab, anavilarga (ismini aytmadan kishilarga ishora qilib) imladi.
- – Nay ovozigim (shirin so‘zligim), – dedi erkalab gapirib... Men buni "anavilar"ga aytganim yo‘q, qolganini o‘zing bilasan, sendan aqlli kimim bor, shabbozim.
- Moskvaning (Markaziy hukumatning/rahbarlarning) bilmaydigani yo‘q! – Bardambet endi qiza boshladi. O‘z sog‘inchi bilan bergan yigitiga Oringul shunday yig‘lab o‘tirib, talay-talay xatlar yozgan edi, taqdir qarshi chiqib, oydek go‘zal ushbu "pishiq"qa (buruni pachoq/xunukroq kishiga ishora) ketdi.

Bu yerdagi misollardagi “jon yarasi” metonimiyasi orqali odamdagi qayg‘u, hasrat kabi ma’no, “Maxtumqulidan boshlash” deganda Maxtumqulining she’rlarini aytish ma’nosi, “shefniki” deganda esa boshliqning hisobidan, ovqatidan olib yeyish nazarda tutilsa, “anavi”, “anavilar” deganda esa asosan asarda Aybo‘rek ismli qahramon Kenesgul ismli kelinchakka pichirlab gapirayotgan vaqtda yana bir necha qahramonlar bor bo‘lib, ularning ismlarini qaytadan atab chiqmaslik uchun ularni “anavilar” deb qayta atagan. “Pishiq”

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

(buruni pachoq) deb uning erining ismini aytmashdan, unga xos bo‘lgan belgi orqali qaytadan atab turibdi.

Rus olimi B.V. Tomashevskiy metonimiyaga quyidagicha tushuncha beradi: “Metonimiyaning metaforadan farqi shundaki, so‘zning to‘g‘ri va ko‘chma ma‘nosi o‘rtasida qandaydir bir bo‘ysunuvchanlik, predmet yoki hodisalar o‘rtasidagi sababiy yoxud obyektiv bog‘liqlik mavjud bo‘ladi”. Metonimiyaning metaforadan farqi shundaki, metaforada qandaydir bir narsa harakatining, holatining, hodisasining belgi va sifati boshqasiga ko‘chiriladi, metonimiyada esa narsa, harakat yoki hodisa qaytadan nom olganini, yangidan nomlanishga ega bo‘lganini ko‘ramiz [1].

Sh. Seytov o‘zining ushbu asarida metonimiyalarni badiiy o‘y-fikrni ixchamlab berish uchun, gohida esa tasvirlanayotgan narsani, odamni, voqeani yoki hodisani poetik bo‘yoqlar bilan ifodalash uchun mahorat bilan qo‘llagan.

Sinekdoxa – grek tilidan olingan bo‘lib, o‘xshatish ma‘nosida. Badiiy asarda bir butunning o‘rniga bir qismini olib tasvirlash vositasi [3]. Sinekdoxa predmetlar orasidagi miqdoriy, sonli bog‘liqlikka asoslangan bo‘ladi. Ko‘pchilik olimlar sinekdoxani metonimiyaning bir turi sifatida qaraydi. Metonimiya ham, sinekdoxa ham narsa yoki hodisaning belgi yoxud harakatlarining ichki yoki tashqi o‘xshashliklarining, bog‘liqliklarining birining ikkinchisiga o‘tishi, aralashishi natijasida paydo bo‘ladi. Sinekdoxada bu aralashish son bog‘liqligi va munosabati yo‘nalishida bo‘lsa, metonimiyada sifat bog‘liqligi va munosabat yo‘nalishida amalga oshadi.

Sinekdoxaning uch turli usuli bor:

1. Ko‘plik sonning o‘rniga birlik son yoki birlik sonning o‘rniga ko‘plik son qo‘llaniladi.
2. Butunning o‘rniga bo‘lakning (qismning) yoki bo‘lakning o‘rniga butunning qo‘llanilishi.
3. Aniqlanmagan ko‘plikning o‘rniga aniq ko‘plik son qo‘llanilishi [1].

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

Misol: Nurlepesning so‘zi bilan aytganda, "Sotsializmning" uylaridek qilib tirnoqsiz (poydevorsiz) solgan. Mana shu azamatdan bir tirnoq (farzand) qolmasa bo‘ladimi? Qayerda yursam ham bir ko‘zim (diqqatim/o‘zim) sizlar tomonda bo‘lsin... Mehmon ketganidan so‘ng ko‘p o‘tmay Qosbergenning bolasiga: ”Bovirim (yaqinim/akam) mening anavi kungi gapimga ishonmay qo‘ya qol, qonimda (yonimda) KGBdan odam borligini bildim”. U kirpiklarining orasidan mo‘ralab, bir yaltiroq kallani ko‘rdi va buning Amirxanning kallasi ekanini tanidi. Kishi bir o‘kshedan (qadamdan/shaxdam) kelganicha burilib borayotib so‘zlanib ketdi.

Yozuvchining asarida bir tirnoq – farzand, bir ko‘zim – qahramonning o‘zi, bovirim – yaqini, gelle – odam, bir o‘kshe – odam so‘zlari orqali ko‘pincha sinekdoxaning ikkinchi turi, ya’ni butunning o‘rniga bo‘lakning yoki bo‘lakning o‘rniga butunning qo‘llanilishi ko‘zga tashlanadi. Sinekdoxa o‘y-fikrni badiiy ifodalash uchun qo‘llaniladi. Shuningdek, yozuvchi sinekdoxadan foydalanish orqali bir obrazning yoki predmetning alohida ajralib turadigan belgisini bo‘lak sifatida ajratib olib, asarning badiiyligini yanada oshiradi.

Xulosa

Sh. Seytovning “Yomon shig‘anoqdagi Oqto‘ba” romanini ilmiy tahlil qilish natijasida yozuvchining o‘xshatish, metafora, metonimiya va sinekdoxa kabi badiiy tasvir vositalaridan foydalanishdagi o‘ziga xos mualliflik uslubi aniqlandi. Tadqiqot badiiy tasvir vositalari qahramon xarakterini ochishda va asarning emotsional-estetik ta’sirchanligini arttirishda asosiy faktor xizmatini bajarishini dalilladi. Yozuvchining xalq tilidagi obrazlilik imkoniyatlaridan mahorat bilan foydalanishi uning proza poetikasini boyitishga qo‘shgan hissasi ekanligi tushuntirildi. Umumiy olganda, ushbu tadqiqot Sh. Seytov ijodini va hozirgi qoraqalpoq romanchiligi poetikasini teranroq o‘rganish uchun zarur ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 4, April 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dosimbetova, A. Adabiyotda badiiy tasvir vositalari / A. Dosimbetova. – Nukus : Qoraqalpog‘iston, 2017.
2. Axmetov, S. Adabiyotshunoslik atamalarining ruscha-qoraqalpog‘acha izohli lug‘ati / S. Axmetov, J. Usunov, K. Jarimbetov. – Nukus : Bilim, 1994.
3. Jarimbetov, Q. Adabiyotshunoslikdan saboqlar / Q. Jarimbetov. – Nukus : Qoraqalpog‘iston, 2012.
4. Solaev, F. Adabiyotshunoslik atamalarining izohli lug‘ati / F. Solaev, G. Qurboniyozov. – Toshkent : Yangi asr avlodi, 2010.
5. Berdimuratov, E. Hozirgi qoraqalpoq tili. Leksikologiya / E. Berdimuratov. – Nukus : Bilim, 1994.
6. Mambetov, K. Adabiyot nazariyasi / K. Mambetov. – Nukus : Bilim, 1995.
7. Boboyev, T. Adabiyotshunoslik asoslari / T. Boboyev. – Toshkent : O‘zbekiston, 2002.